MAONI YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA KUHUSU AZIMIO LA BUNGE LA KURIDHIA ITIFAKI YA MKATABA WA UMOJA WA NCHI HURU ZA AFRIKA (OAU) YA KUZUIA NA KUPAMBANA NA UGAIDI YA MWAKA 2004

(PROTOCOL TO THE OAU CONVENTION ON THE PREVENTION AND COMBATING OF TERRORISM OF 2004)

YALIYOMO

1.0 UTANGULIZI 1

2.0 JITIHADA ZA KIMATAIFA, KIKANDA NA KITAIFA ZA KUZUIA NA KUPAMBANA NA UGAIDI 3

3.0 ITIFAKI YA MKATABA WA UMOJA WA NCHI HURU ZA AFRIKA (OAU) YA KUZUIA NA KUPAMBANA NA UGAIDI YA MWAKA 2004 *(PROTOCOL TO THE OAU CONVENTION ON THE PREVENTION AND COMBATING OF TERRORISM OF 2014)* 7

3.1 Faida za kuridhia Itifaki 9

4.0 MAONI YA KAMATI 11

5.0 HITIMISHO 13

MAONI YA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA KUHUSU AZIMIO LA BUNGE LA KURIDHIA ITIFAKI YA MKATABA WA UMOJA WA NCHI HURU ZA AFRIKA (OAU) YA KUZUIA NA KUPAMBANA NA UGAIDI YA MWAKA 2004 *(PROTOCOL TO THE OAU CONVENTION ON THE PREVENTION AND COMBATING OF TERRORISM OF 2004)*

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 60 (6) (b) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Juni 2020, naomba kuwasilisha Maoni na Ushauri wa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kuhusu Azimio la Bunge la kuridhia Itifaki ya Umoja wa Nchi huru za Afrika (OAU) ya kuzuia na kupambana na Ugaidi ya Mwaka 2004 *(Protocol to the OAU Convention on the Prevention and Combating of Terrorism of 2004)*.

Mheshimiwa Spika, Kifungu cha 6 (3) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni 2020, kimeelekeza Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kusimamia Wizara tatu (3) ambazo ni Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi; Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki; na Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa.

Aidha, Kifungu cha 7(1) (b) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge Toleo la Juni, 2020, kinazipa Kamati za Kisekta, ikiwemo Kamati hii jukumu la kushughulikia Miswada ya Sheria na Mikataba inayopendekezwa kuridhiwa na Bunge iliyo chini ya Wizara inazozisimamia.

Mheshimiwa Spika, sambamba na jukumu la Kikanuni la kushughulikia Mikataba inayopendekezwa kuridhiwa na Bunge, jukumu hili pia ni la Kikatiba chini ya Ibara ya 63 (3) (e) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977.

Mheshimiwa Spika, kwa muktadha huu, tarehe 16 Septemba, 2022, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ilikutana na Mhe. Hamad Yussuf Masauni, (MB), Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi, na kupokea maelezo ya Serikali kuhusu Itifaki ya Umoja wa Nchi huru za Afrika (OAU) ya Kuzuia na Kupambana na Ugaidi ya Mwaka 2004.

Vilevile, Kamati ilipewa maelezo kuhusu vipengele vyote Muhimu na faida za kuridhia Mkataba huo. Baada ya maelezo hayo, Kamati ilipata fursa ya kutafakari na kujadili kwa kina Hoja hiyo ya Serikali na kuifanyia maamuzi.

2.0 JITIHADA ZA KIMATAIFA, KIKANDA NA KITAIFA ZA KUZUIA NA KUPAMBANA NA UGAIDI

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia wajibu wa Kamati katika kuliwezesha Bunge kutekeleza madaraka yake ipasavyo, Kamati ilipitia Machapisho mbalimbali kuhusu jitihada zilizofanyika Kimataifa, Kikanda na Kitaifa katika kuzuia na kupambana na ugaidi. Mapitio hayo yaliwawezesha Wajumbe kupata uelewa mpana kuhusu juhudi zilizokwisha fanyika na kuoanisha na Itifaki iliyowasilishwa mbele yake.

Mheshimiwa Spika, ni dhahiri kuwa Ugaidi umeendelea kuwa tishio la amani na usalama na kuathiri shughuli za kiuchumi na maendeleo za Mataifa mengi. Matukio hayo yamekuwa yakiongezeka kwa kasi kuanzia Miaka ya 1990, ambapo matukio makubwa yaliyotingisha Jumuiya ya Kimataifa yalibadilisha mwelekeo wa kukabiliana na Matukio ya Ugaidi. Matukio hayo ni pamoja na kushambuliwa kwa Balozi za Marekani zilizopo Afrika Mashariki katika nchi za Tanzania na Kenya Mwaka 1998 na kushambuliwa kwa Majengo Pacha ya Kibiashara *(World Trade Centre)* jijini New York Marekani tarehe 11 Septemba, 2001.

Mheshimiwa Spika, baada ya matukio hayo juhudi mbalimbali za Kimataifa, Kikanda na Kitaifa zimefanyika katika eneo la Amani na Usalama *(Peace and Security)* ili kuendeleza utangamano na ushirikiano katika kuzuia na kupambana na Ugaidi unaohatarisha hali ya usalama.

Mheshimiwa Spika, katika ngazi ya Kimataifa, Umoja wa Mataifa (UN) ulipitisha Miongozo mbalimbali ikiwemo Mikataba, Maazimio ya Baraza la Usalama *(UN Security*

Council) pamoja na Mpango Mkakati wa Dunia wa Kupambana na Ugaidi wa Mwaka 2006 *(The United Nations Global Counter - Terrorism Strategy of 2006)*.

Mheshimiwa Spika, Mikataba ambayo ilipitishwa na UN ni pamoja na ifuatayo:-

i) Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons, Including Diplomatic Agents (1973)
ii) International Convention against the taking of Hostages (1979)
iii) International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings (1997)

iv) International Convention for the Financing of Terrorism (1999)

v) International convention for the suppression of Acts of Nuclear Terrorism (2005).

Mheshimiwa Spika, aidha Baraza la Usalama la Umoja wa Mataifa (UN Security Council) lilipitisha Azimio 1373 (*UNSCR 1373 threats to international peace and security caused by terrorist acts)* Mwaka 2001, ikiwa ni Azimio la kihistoria ambalo lilifafanua kwa mapana wajibu wa Umoja wa Kimataifa katika kupambana na Ugaidi. Azimio hili lilipitishwa baada ya tukio la ugaidi la Septemba 11, 2001.Baada ya hapo Baraza lilipitisha Azimio 1624 *(Threats to International Peace and Security)* Mwaka 2005 na Azimio 2178 *(Threats to International Peace and Security*

caused by Terrorist Acts) mwaka 2014 yote yakiwa yanalenga kuzuia na kupambana na Ugaidi.

Mheshimiwa Spika, Maazimio, Mikataba na Itifaki hizo za Kimataifa, kiujumla zinasisitiza nchi wanachama kushirikiana kupitia Kanda zao kuhakikisha kuwa migogoro na ugaidi inazuiwa na wahusika wake wanashughulikiwa kisheria kwa kutumia mbinu zote za kisheria na ushirikiano wa nchi.

Mheshimiwa Spika, kwa upande wa Kikanda, Kanda ya Afrika kupitia Umoja wa Afrika (AU) imekuwa ikifanya harakati mbalimbali za kuzuia na kupambana na Ugaidi tangu umoja huu ulipokuwa ukijulikana kama Umoja wa Nchi huru za Afrika (OAU).

Mheshimiwa Spika, kwa muda wa miongo minne, Kanda ya Afrika imekuwa ikipambana katika kuzuia vitendo vya ugaidi vinavyofanywa na Makundi mbalimbali yakiwemo Alqaida, Al Shabaab, Boko Haram na mengineyo.

Mheshimiwa Spika, Kamati imebaini kuwa, katika kuzuia na kupambana na Ugaidi, Kanda ya Afrika imekuwa na miongozo mbalimbali ikiwemo ifuatayo:-

i) *OAU Convention for the Elimination of Mercenarism* (1977) iliyoanza kutumika Mwaka 1985;

ii) *OAU Resolution on the Strenghtening of Cooperation and Coordination Among African States* (1992) ambapo Nchi wanachama zilikubaliana kupambana

dhidi ya msimamo mkali *(Extremism)* na Ugaidi *(Terrorism);*

iii) *The OAU Assembly's Declaration on the Code of Conduct for Inter- African Relations* (1994) ambapo Umoja wa Nchi huru za Afrika ulipinga aina zote za msimamo mkali na ugaidi vinavyochangiwa na Udini, udhehebu au ukabila;

iv) *OAU Convention on the Prevention and Combating of Terrorism* (1999) na kuanza kutumika 2002. Huu ndio Muongozo Mkuu wa Nchi Huru za Afrika uliopitishwa kwa ajili ya kuzuia na kupambana na Ugaidi ambao ndio ulipelekewa kuandaliwa kwa Itifaki ya Kuzuia na kupambana na Ugaidi, ya Mwaka 2004;

v) *Africa Union Plan of Action on the Prevention and Combating of Terrorism (2002)* ambayo inaongeza nguvu ya kutekeleza Mkataba wa Mwaka 1999;

vi) *PAP Decision on the Prevention and Combating of Terrosism* (2010);

vii) *African Centre for the Study and Research on Terrorism* kilichoanzishwa Mwaka 2002 Nchini Algeria kwa ajili ya kuendeleza utafiti na kukuza uelewa kuhusu masuala ya Ugaidi.

Mheshimiwa Spika, Kwa upande wa Kitaifa, Bunge la Tanzania lilitunga Sheria ya Kuzuia Ugaidi ya Mwaka 2002 Sura ya 19, na kutungiwa Kanuni zake Mwaka 2014. Kamati ilijiridhisha kuwa Sheria hii na Kanuni hizi ziliandaliwa kwa misingi ya Mikataba na Itifaki za Kimataifa na Kikanda zilizotajwa hapo juu.

3.0 ITIFAKI YA MKATABA WA UMOJA WA NCHI HURU ZA AFRIKA (OAU) YA KUZUIA NA KUPAMBANA NA UGAIDI YA MWAKA 2004 *(PROTOCOL TO THE OAU CONVENTION ON THE PREVENTION AND COMBATING OF TERRORISM OF 2004)*

Mheshimiwa Spika, Itifaki ya Mkataba wa Umoja wa Nchi Huru za Afrika (OAU) ya Kuzuia na Kupambana na Ugaidi ya Mwaka 2004, ilianzishwa kupitia Ibara ya 21 Ibara Ndogo ya 1 ya Mkataba wa Umoja wa Nchi huru za Afrika wa Kuzuia na Kupambana na Ugaidi wa Mwaka 1999, ambapo Tanzania iliuridhia Mwaka 2003. Aidha, Tanzania ilisaini Itifaki hii tarehe 27 Januari, 2005 ikiwa ni moja kati ya Nchi 45 zilizotia saini.

Mheshimiwa Spika, vilevile Kamati ilibaini kuwa Ibara ya 2 ya Itifaki hii inarejea Ibara ya 3(d) ya Itifaki ya Kuanzisha Baraza la Amani na Usalama la Umoja wa Afrika ya Mwaka 2002 *(Protocol Relating to the Establishment of the Peace and security Council of the Africa Union, 2002)* ambayo inazielekeza nchi kushirikiana katika kuendeleza mapambano dhigi ya ugaidi.

Mheshimiwa Spika, kama ilivyoelezwa katika sehemu ya pili ya Taarifa hii, katika kuendeleza vita dhidi ya ugaidi kwa mujibu wa Itifaki na Mikataba ambayo Tanzania imekwisha saini na kuridhia, Bunge letu lilitunga Sheria ya Kuzuia Ugaidi ya Mwaka 2002 na kutungiwa Kanuni za kuzuia Ugaidi za Mwaka 2014.

Mheshimiwa Spika, kamati ilipitia kwa kina vipengele vya Itifaki hiyo ili kubaini maudhui mahsusi ya Itifaki hiyo. Lengo ilikuwa ni kuelewa maudhui hayo na kuoanisha na

mazingira ya Tanzania na hivyo kuweza kulishauri Bunge lako ipasavyo.

Mheshimiwa Spika, Maudhui ya ujumla ya Itifaki hiyo ni kuendeleza utangamano na ushirikiano wa Nchi Wanachama katika kuzuia matukio na vitendo vya kigaidi na hivyo kuendelea kudumisha Amani na usalama katika Nchi wanachama wa Umoja wa Afrika. Aidha, kupitia Itifaki hii nchi wanachama ikiwemo Tanzania zitawajibika:-

i) Kuchukua hatua za lazima kulinda haki za msingi za binadamu dhidi ya vitendo vya kigaidi;

ii) Kuzuia uingiaji na utoaji wa mafunzo kwa vikundi vya ugaidi katika nchi husika;

iii) Kuainisha, kutambua na kuzuia au kukamata fedha na mali zilizotumika au zilizopangwa kutumika kwa ajili ya vitendo vya kigaidi na kuweka utaratibu wa kutumia fedha hizo kuwafidia waathirika wa vitendo vya kigaidi au familia zao; na

iv) Kuanzisha vituo vya kitaifa kwa ajili ya kubadilishana na kupeana taarifa za makundi ya kigaidi kwa wakati na shughuli za kigaidi katika ngazi za Kikanda, Kibara na Kimataifa.

Aidha, kamati ilibaini kuwa kupitia Itifaki hii Nchi wanachama ikiwemo Tanzania, zitaweza kupata taarifa na takwimu sahihi za wahusika wa vitendo vya kigaidi ndani na nje ya nchi. Pia, itawezesha nchi kubadilishana wahalifu wa kigaidi kupitia Makubaliano au Mikataba Maalum.

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia maudhui ya Itifaki hiyo, Kamati ilijiridhisha kuwa Itifaki hii ina tija kwa nchi yetu ambayo si kisiwa kwa kuwa tumekuwa na matishio ya viashiria vya vitendo vya ugaidi ndani ya nchi. Mathalan, matishio ya viashiria vya ugaidi vimetokea katika mikoa mbalimbali nchini ikiwemo Arusha, Tanga, Mwanza, Geita na Pwani. Vitendo hivi vinachangiwa na baadhi ya Wafuasi wa vikundi vya Kigaidi nje ya nchi kuvuka mipaka na kuingia nchini kwa lengo la kuendeleza vitendo hivyo vya kihalifu ikiwa ni pamoja na kueneza itikadi za msimamo mkali zinazopelekea watu kujiunga na makundi ya kigaidi.

Mheshimiwa Spika, Kamati pia ilijiridhisha kuhusu Nchi ambazo zimekwisha ridhia Itifaki hii ambapo Nchi 21 zimefanya hivyo. Kwa Afrika Mashariki Nchi za Burundi na Rwanda pekee ndiyo zimekwisha ridhia kati ya Nchi saba zinazounda Jumuiya ya Afrika Mashariki.

3.1 Faida za kuridhia Itifaki

Mheshimiwa Spika, Baada ya uchambuzi wa kina wa vifungu vya Itifaki hii kwa kuoanisha na matakwa ya Mkataba wa Umoja wa Nchi Huru za Afrika wa Kuzuia na Kupambana na Ugaidi wa Mwaka 1999, Kamati imebaini kuwa zipo faida ambazo Tanzania itazipata kwa kuridhia Itifaki hii. Faida hizo ni pamoja na:-

i) Kuimarika kwa Ulinzi na Usalama wa raia na mali zao;

ii) Kuimarika kwa shughuli za kiuchumi na kijamii kutokana na kuwepo kwa amani na usalama nchini;

iii) Kuwezesha nchi yetu kushirikiana na nchi wanachama kulinda amani na usalama na kuhakikisha inalinda maisha na mali za watu;

iv) Kuwezesha kubadilishana wahalifu wa kigaidi kupitia makubaliano au mikataba maalum;

v) Kuwa na utaratibu wa kubadilishana taarifa miongoni mwa nchi wanachama kuhusu makundi na mienendo ya vitendo vya kigaidi na kuimarisha mtandao wa kupashana habari katika ngazi ya Taifa, Kikanda na Kimataifa;

vi) Kuweza kutumia kanzidata ya Kituo cha Afrika cha masuala ya ugaidi kilichopo Algiers, Algeria;

vii) Kutumia njia mbalimbali za usuluhushi endapo kutatokea mgogoro kuhusu tafsiri na utekelezaji wa Itifaki;

viii) Kutumia Itifaki hii kama mwongozo wa kisheria katika kuanzisha makubaliano na nchi wanachama ambazo hazina utaratibu wa kubadilishana wahalifu wa kigaidi;

ix) Kurahisisha ubadilishanaji wa taarifa za kiintelijinsia zinazohusu ugaidi kupitia ushirikiano na nchi wanachama;

x) Kuongeza ujuzi kwa wataalam wetu kupitia ubadilishanaji wa uzoefu na mafunzo na misaada a kiufundi; na

xi) Kuimarika kwa ushirikiano katika masuala ya urejeshwaji wa watuhumiwa wa Ugaidi.

4.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI

Mheshimiwa Spika, baada ya kujadili kwa kina hoja ya Serikali kuhusu Azimio la kuridhia Itifaki ya Mkataba wa Umoja wa Nchi huru za Afrika (OAU) ya Kuzuia na kupambana na Ugaidi ya Mwaka 2004, Kamati inatoa maoni na Ushauri ufuatao:-

i) Bunge liridhie Itifaki hii kwa kuzingatia faida zitakazopatikana kutokana na uridhiwaji wa Itifaki hii;

ii) Kwa kuwa Sheria ya Kuzuia Ugaidi 2002 ni ya siku nyingi ikilinganishwa na matukio ya ugaidi ambayo yanaongezeka kila siku, Sheria hii ifanyiwe Marekebisho ili iendane na hali ya sasa. Aidha, Sheria hii iwe ya Kuzuia na Kupambana na Ugaidi na sio Kuzuia tu, Sheria iendane kama ambavyo Mikataba na Itifaki nyingi zinavyotaja *(Prevention and Combating of Terrorism;*

iii) Udhibiti wa uhalifu katika jamii ni vema ukaanzia katika ngazi ya familia, kaya, kitongoji na mtaa kwa kujengewa uelewa na umuhimu wa kutoa taarifa za uhalifu. Hivyo, serikali iimarishe mifumo ya utaoaji wa taarifa za kiharifu kuanzia ngazi ya familia;

iv) Kupitia Bunge lako Tukufu, nchi wanachama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki ambao hawajaridhia Itifaki hiyo washauriwe kufanya hivyo ili kuimarisha usalama wa Jumuiya hii; na

v) Kwa kuwa ukuaji wa uchumi unategemea usalama katika nchi, Serikali iandae Mkakati wa Taifa wa Kuzuia na Kupambana na Ugaidi ambao utaainisha hatua ambazo Taifa litachukua katika kuzuia na kupambana na Ugaidi;

ikiwa ni pamoja na masuala yanayohusu elimu kwa umma na umuhimu wa kutoa taarifa kuhusu mienendo yenye mashaka ya watu, mitaala kwa wanafunzi wa Shule za Sekondari ihusuyo mapambano dhidi ya ugaidi, uzingatiaji wa mgawanyo sawa wa rasilimali katika jamii n.k.

5.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, kwa mara nyingine tena naomba nikushukuru sana wewe kwa kuleta Hoja hii kwenye Kamati ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ili iweze kuifanyia kazi, jukumu ambalo limetekelezwa na Kamati kwa wakati.

Mheshimiwa Spika, namshukuru Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi Mhe. Hamad Yussuf Masauni (Mb), Naibu Waziri, Mhe. Jumanne Abdallah Sagini (Mb), Katibu Mkuu Ndugu Christopher Kadio pamoja na Watendaji wengine wa Wizara kwa ushirikiano katika kipindi ambacho Kamati ilikuwa ikishughulikia Itifaki hii.

Mheshimiwa Spika, Kwa namna ya pekee kabisa naomba niwashukuru wajumbe wa Kamati ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kwa weledi, uvumilivu, umahiri na kujituma kwao wakati wa kufanyia kazi Itifaki hii. Naomba Majina yao yaingizwe kwenye Kumbukumbu rasmi za Bunge *(Hansard)* pamoja na taarifa yote hii inayowasilisha maoni ya Kamati. Majina ya Wajumbe hao ni:-

1. Mhe. Vita Rashid Kawawa, Mb - Mwenyekiti
2. Mhe. Vincent Paul Mbogo, Mb - M/Mwenyekiti
3. Mhe. Daniel Tlemai Awack, Mb - Mjumbe
4. Mhe. Bonnah Ladislaus Kamoli, Mb - Mjumbe
5. Mhe. Abeid Ighondo Ramadhani, Mb - Mjumbe
6. Mhe. Janeth Mauris Masaburi, Mb - Mjumbe
7. Mhe. Cosato David Chumi, Mb - Mjumbe
8. Mhe. Stela Alex Ikupa, Mb - Mjumbe
9. Mhe. Zahor Mohammed Haji, Mb - Mjumbe
10. Mhe. Joseph Michael Mkundi, Mb - Mjumbe
11. Mhe. Alexander Pastory Mnyeti, Mb - Mjumbe

12. Mhe. Felister Deogratius Njau, Mb - Mjumbe
13. Mhe. Mussa Hassan Mussa, Mb - Mjumbe
14. Mhe. Fakharia Shomar Khamis, Mb - Mjumbe
15. Mhe. Muharami Shabani Mkenge, Mb - Mjumbe
16. Mhe. Mwinyikondo Rajab Mustafa, Mb - Mjumbe
17. Mhe. Ali Juma Mohamed, Mb - Mjumbe
18. Mhe. Abdi Hija Mkasha, Mb - Mjumbe
19. Mhe. Bupe Nelson Mwakang'ata, Mb - Mjumbe
20. Mhe. Selemani Jumanne Zedi, Mb - Mjumbe
21. Mhe. Grace Victor Tendega, Mb - Mjumbe
22. Mhe. Ally Mohamed Kassinge, Mb - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, namshukuru sana Katibu wa Bunge Ndg. Nenelwa J. Mwihambi, *ndc* kwa Uongozi thabiti uliofanikisha uchambuzi wa Itifaki huu na uratibu wa shughuli za Kamati. Nawashukuru pia Watumishi wote wa Ofisi ya Bunge wakiwemo Mkurugenzi wa Idara ya Kamati za Bunge Ndg. Athuman Hussein, *ndc*, Mkurugenzi Msaidizi Ndg. Gerald S. Magili na Mkurugenzi wa Idara ya Huduma za Sheria Ndg. Pius Mboya.

Kipekee kabisa nawashukuru sana Makatibu wa Kamati hii; Ndg. Omary Magwinza na Bi. Victoria Mizengo wakisaidiwa na Bi. Rehema Kimbe waliofanikisha kazi ya uchambuzi, ushauri na uratibu wa shughuli za Kamati.

Mheshimiwa Spika, naunga mkono Azimio hili na naomba Bunge lako Tukufu liridhie Itifaki hii kama ilivyowasilishwa na Mtoa Hoja.

Vita Rashid Kawawa, Mb.
MWENYEKITI
KAMATI YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA
19 Septemba, 2022